

בענין הסתכלות בידי הכהנים בעת נשיאת כפים

יום ה' לש"ק פ' נשא, תשפ"ג

1. מתני' מגילה כד:

משנה. כהן שיש בידי מומין לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר: אף מי שהיו ידיו צבועות סטיס לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו.

פירש"י (שם) – כהן שיש צידיו מומין - לפי שהעם מסתכלין בו, ולאמרינן במסכת חגיגה (טז, א): המסתכלל צכהנים צשעה שנושאין את כפיהן עיניו כהות, לפי שהשכינה שורה על ידיהן.

2. תוספות חגיגה טז.

בכהנים בזמן שבית המקדש קיים - מכאן קשה על פרש"י דפ"ג דמגילה (דף כד:). ... והא ליתא דמסקינן דוקא בזמן שבית המקדש קיים ואילו התם בגבולים מדמקשי מיניה בגמרא מההיא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פריס ידיה ומשני דלמא דש בעירו הוה ונראה לפרש דאף בגבולין מיתסר משום היסח הדעת והכי איתא בירושלמי דהתם א"ר יוסי הדא אמרה שאסור להסתכל בכהנים בשעה שהם מברכין את העם א"ר חגי כלום אמר אלא משום היסח אנא מסתכל ולא מסחנא דעתאי.

3. שולחן ערוך או"ח קכח: כג

בשעה שהכהנים מברכים העם, לא יביטו ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כלפי מטה כמו שעומד בתפלה; והעם יכוונו לברכה, ויהיו פניהם כנגד פני הכהנים, ולא יסתכלו בהם. הגה: וגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם; על כן נהגו לשלשל הטלית על פניהם וידיהם חוץ לטלית; ויש מקומות שנהגו שידיהם בפנים מן הטלית, שלא יסתכלו העם בהם (בי"י).

4. מור וקציעה סי' קכ"ח

ועוד, שמא יש קפידא שיהו הידים מגולות כשהן נשואות, וגם הפנים. בנוהג שבעולם נראה שאין כן דרך המברך בעין יפה ללוט פניו (ודוגמא לדבר, כוס של ברכה, שאחד מעשרה הדברים שנאמרו בו [ברכות נא, א] הוא שנותן עיניו בו. דוק) ואם טוב עין הוא יברך הא ודאי יש לראות העין... והרי זה למד מענינו שלשון הברכה הוא ישא ה' פניו אליך, יאר ה' פניו אליך, הרי גילוי פנים אמור בברכה... ובקללה הוא אומר [דברים לב, כ] אסתירה פני מהם. וכמו כן אין נאה למתברך להסתיר פניו מן המברך ולכסותו בעת קבלת ברכתו, כדאמרינן [סוטה מ, א] כלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מסביר פנים. ואף על פי שיש לו לעמוד באימה וביראה ולא יגביה עיניו להסתכל במברך דהויא חציפותא, מכל מקום צריך לקבלן בסבר פנים יפות... [ועי"ע סי' נפש הרב, עמ' קל"ג (אות י') בענין חילופי המנהגים בזה.]

5. נפש הרב (עמ' קל"ב)

הרבה נוהגים לשחות פניהם קצת בעמדם לפני הכהנים (בשעת נ"כ) כדי שלא יסתכלו בפניהם, ויש מקום לערער בזה, די ש בזה חסרון של פנים כנגד פנים.

6. רש"י סוטה לח.

ובמקדש - למעלה מראשיהם מפני שמזכירין את העם צס המפורש ושכינה למעלה מקשרי אלצעותיהם.

7. תוספות הרא"ש מגילה (שם)

מפני שהעם מסתכלין בו. ואף על פי שאין עיניו כהות עתה כמו בזמן שבית המקדש קיים, דבזמן שבית המקדש קיים עיניו כהות מפני שהיו מברכין לישראל בשם המפורש, אבל עתה שאין מברכין לישראל בשם המפורש אין עיניהם כהות, ואפ"ה אין מסתכלין בהם מפני שהקב"ה מציץ מבין קשרי אצבעותיהם, שנאמר משגיח מן החלונות מציץ מן התרכים.

8. גמרא פסחים נ.

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד... אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? - אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה - נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד - נקרא ביו"ד ה"י, ונכתב ביו"ד ה"י. סבר רבא למדרשה בפירקא. אמר ליה ההוא סבא: לעולם

בענין הסתכלות בידי הכהנים בעת נשיאת כפים

יום ה' לש"ק פ' נשא, תשפ"ג

כתיב, רבי אבינא רמי: כתיב, זה שמי לעלם, וזה זכרי לדר דר. אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת.

9. מתניי/גמרא סוטה לז: - לח.

מתניי. ברכת כהנים כיצד? ... במקדש אומר את השם ככתבו, ובמדינה – בכינויו...

ותניא אידך: כה תברכו את בני ישראל - בשם המפורש, אתה אומר: בשם המפורש, או אינו אלא בכינוי? ת"ל: ושמו את שמי, שמי המיוחד לי; יכול אף בגבולין כן? נאמר כאן ושמו את שמי ונאמר להלן לשום את שמו שם, מה להלן בית הבחירה, אף כאן בבית הבחירה.

10. תוספות סוטה לח.

או אינו אלא בכינוי - רבינו הלל פי' בספרי בכינוי כגון אל אלהים צבאות ולא מסתבר דהיכי תיסק אדעתא לשבושי קרא למימר יברכך אלהים במקום שם בן ארבע אותיות אלא בכינוי יש לומר כקריאתו באל"ף דל"ת.

11. אגרות משה או"ח א:לב:ו

לכן ודאי כוונת שם המיוחד זה הוא בשם אד' שהוא כקריאתו... ולא בשאר כנויים אף בהאינם נמחקין כיון דרק שם זה נכתב כדאיתא בתוס' שם (סוטה לח.) על או אינו אלא בכינוי שדחו פי' רבנו הלל בספרי שהוא אף שאר כנויים... והנה טעם רבנו הלל בספרי... נראה לע"ד דטעמו דכיון דגם שם אד' אינו ככתבו לא איכפת לן באיזה שם יאמר דאמרינן דבהכרח הוצא תיבת השם משאר התיבות דאותו צריך להחליף ולאמרו בשם אחר, משום דסובר דשם אד' במקום הויה לא דמי לכתוב וקרי הנמצאים בתורה לומר ששם הויה הוא הכתיב ושם אד' הוא הקרי כיון שלפעמים נקרא גם ככתבו, אלא הוא דין דכאן לא יאמר מה שנכתב וגם מה שנקרא אלא ממש שם אחר שלא הזכיר כאן לא בכתיבה ולא בקריאה... ונוגע זה גם לדינא בגבולין שאין יכולין לומר ככתבו שלר' הלל אף שלכתחלה צריכין לומר בשם אד' מ"מ בדיעבד יצאו גם בשאר שמות... והנה למה שבארתי בטעם מחלוקת רבנו הלל בספרי והתוס' שהוא אם שם אד' נחשב קרי של הכתיב הויה או שאינו כקרי אלא שאומרין שם אחר תחתיו, נראה לע"ד שיש חלוק גדול בדינא בנטף שעוה על שם הויה ואין נראין האותיות והוא בשבת שאין יכולין להסיר...

12. חיי מרן רי"ז הלוי, פ"ב מהל' ע"ז הל"ז

והנראה לומר בזה, דהרמב"ם ס"ל דבהא דאמרינן בקידושין דף ע"א כתיב זה שמי וכתוב זה זכרי וכו' לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני וכו' ונקרא באלף דלת ע"כ, נאמר בזה דינא, דהקריאה של אדנות היא גם קריאה על השם של הוי', וא"כ אף דעצם השם של אדנות לאו שם המיוחד הוא, אבל עכ"פ הרי בזה שפירש להשם דאדנות מקרי שפירש גם להשם המיוחד, שזו היא קריאתו...

13. חיי מרן רי"ז הלוי עה"ת, ר"פ ואתחנן

אולי י"ל לדעת רש"י, דבאמת הא דדרשינן לא כשאני נכתב אני נקרא שבאה בזה ההלכה דהשם הנקרא הוא קריאתו של השם הנכתב [וכמש"כ במק"א], זהו רק הקריאה של א"ד, וכמבואר בגמ' נכתב אני ביי"ק ונקרא בא"ד ופירש"י שם דשני שמות למדו שם הכתיבה ושם הקריאה, דהיינו הקריאה של א"ד, וזהו שנקרא שם המיוחד כנ"ל...

14. גמרא חגיגה טז.

המסתכל בכהנים בזמן שבית המקדש קיים, שהיו עומדין על דוכן ומברכין את ישראל בשם המפורש.

15. רבינו חננאל (שם)

בכהנים בזמן שבהמ"ק קיים ובשעה שעומדין על הדוכן ומברכין העם בשם המפורש...